

บทที่ ๑๓

การออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์

การออกจากราชการ

การออกจากราชการเป็นขั้นตอนการบริหารงานบุคคลประการหนึ่งที่สำคัญ เพื่อจัดคนที่ไม่มีคุณภาพออกจากราชการ ศาสตราจารย์ Joseph B. Kingsbury และศาสตราจารย์ Robert F. Wilcox ได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการให้ข้าราชการออกจากราชการว่า เป็นเรื่อง ที่กล่าวขวัญกันอยู่เสมอ แต่ไม่ได้รับความสนใจที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการมากนัก ผู้ บังคับบัญชามักจะยอมอดทนต่อการมีข้าราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ละเลยต่อหน้าที่และ ทำผิดเล็กๆ น้อยๆ มากกว่าที่จะกล้าเผชิญกับความไม่สบายใจในการปลดข้าราชการที่ไม่มี ประสิทธิภาพออกจากราชการ ความเห็นอกเห็นใจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีน้ำหนักเหนือเรื่องประ- สสิทธิภาพของราชการ และปัจจัยสุดท้ายก็คือวิธีปฏิบัติในการให้ข้าราชการออกจากราชการ ทำได้ยากและเสียเวลามากสุดทนให้ข้าราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในราชการต่อไปจะ เป็นการดีกว่าทำเรื่องให้ข้าราชการออกจากราชการ^๑

ข้อสังเกตของศาสตราจารย์ทั้งสองท่านข้างต้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น ในช่วงหลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ก.พ.ได้เคลื่อนไหวที่จะให้ ส่วนราชการต่างๆ พิจารณาปลดข้าราชการที่ย่อนสมรรถภาพ ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ทุจริต ฉ้อฉล ออกจากราชการ^๒ แต่ความเคลื่อนไหวนี้ก็ต้องล้มเหลวไปในที่สุดเมื่อพลังของนิสิต นักศึกษาและประชาชนไม่เป็นที่น่าเกรงขามของข้าราชการอีกต่อไป

ศาสตราจารย์ Kingsbury และศาสตราจารย์ Wilcox ได้กล่าวต่อไปถึงประเภทของ การให้ข้าราชการออกจากราชการว่า อาจแยกได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. การลาออกโดยความสมัครใจ
๒. การลดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
๓. การให้ออกเนื่องจากมีความประพฤติไม่เหมาะสม
๔. การให้ออกเนื่องจากครบเกษียณอายุ หรือไร้ความสามารถ

การลาออกโดยความสมัครใจ ตามธรรมดาแล้ว ข้าราชการย่อมมีอิสระที่จะลาออก จากราชการเมื่อไรก็ได้และด้วยเหตุใดๆ ก็ได้ การลาออกจากราชการโดยความสมัครใจเป็น

เรื่องสามัญธรรมดา เว้นแต่ว่ามีอัตราการลาออก (rate of turnover) สูง กรณีเช่นนี้ก็อาจเป็นดัชนีชี้ให้เห็นว่ามีสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับค่าจ้าง เงื่อนไขการทำงาน หรือการปกครองบังคับบัญชาบกพร่อง ซึ่งเป็นเรื่องจะต้องหาทางแก้ไข

การลดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ เป็นเรื่องจำเป็นเมื่อไม่มีงานให้ทำ หรือเมื่อไม่มีเงินจะจ่าย การลดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่นี้ อาจกระทำได้ ๒ วิธี คือ (ก) โดยการยุบเลิกหน่วยงานหรือโครงการไปเลย หรือ (ข) โดยการลดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ในหน่วยงานบางส่วนให้มีจำนวนน้อยลง

การให้ออกเนื่องจากมีความประพฤติไม่เหมาะสม เช่น เพราะหย่อนสมรรถภาพหรือประพฤติมิชอบ การให้ออกในกรณีเช่นนี้ ผลประโยชน์ของทางราชการและของส่วนตัวข้าราชการจะเกิดขัดกันอย่างรุนแรง ในกรณีเช่นนี้ผลประโยชน์และสิทธิของข้าราชการจะต้องได้รับการคุ้มครอง เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ตำแหน่งหน้าที่ รายได้จากงานและโอกาสในการเข้ารับราชการ อันเนื่องจากการกระทำที่ไม่ยุติธรรม

การให้ออกเนื่องจากครบเกษียณอายุ หรือไร้ความสามารถ ระบบการให้ข้าราชการออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เนื่องจากครบเกษียณอายุ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นมาตรการปกติของระบบราชการพลเรือนสมัยใหม่ (Superannuate) จุดมุ่งหมายของการให้ออกในกรณีนี้ไม่ใช่เพื่อ “การกุศล” (charity) แต่เพื่อการปรับปรุงการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น ประการแรก เพื่อเป็นกลไกที่จะปลดคนชราและคนไร้ความสามารถที่ทำให้การบริหารราชการต้องด้อยลงในด้านประสิทธิภาพ ประการที่สอง เพื่อเป็นการเปิดทางให้คนหนุ่มกว่าได้มีโอกาสเลื่อนไปดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ประการที่สาม เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงและบรรเทาความกลัวจากการถูกออกจากราชการโดยไม่มีเงินทองพอใช้จ่ายเพื่อการครองชีพ

ระบบบำเหน็จบำนาญนี้อาจเป็นได้ทั้งแบบที่ข้าราชการต้องเจียดเงินจำนวนหนึ่งมาสมทบ (contributory) และแบบที่ข้าราชการไม่ต้องเจียดเงินส่วนหนึ่งมาสมทบ (noncontributory) ระบบบำเหน็จบำนาญชนิดนี้รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบเป็นผู้จ่ายบำเหน็จบำนาญทั้งหมด แต่ในทางความเป็นจริงข้าราชการก็ต้องช่วยออกเงินบางส่วนอยู่นั่นเอง แต่เป็นไปในรูปได้เงินเดือนไม่เต็มจำนวนที่ควรจะได้^๓

การออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ

สำหรับข้าราชการพลเรือนไทย ระเบียบข้าราชการพลเรือนปัจจุบันได้บัญญัติว่าข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการเมื่อ^๔

(๑) ตาย

(๒) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

(๓) ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออกหรือการลาออกมีผลตามมาตรา

๑๑๓

(๔) ถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๕๔ มาตรา ๖๗ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ หรือมาตรา ๑๒๓ หรือ

(๕) ถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก

วันออกจากราชการตาม (๔) และ (๕) ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.วางไว้ การต่อเวลาราชการให้ข้าราชการพลเรือนสามัญที่ต้องออกจากราชการตาม (๒) รับราชการต่อไป จะกระทำมิได้

การที่กฎหมายกำหนดเรื่องการออกจากราชการไว้เป็นกิจลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นมาตรการประการหนึ่งในการให้หลักประกันความมั่นคงแก่ข้าราชการ มิให้ข้าราชการต้องถูกออกจากราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือเป็นไปโดยอำเภอใจของผู้บังคับบัญชา

การออกจากราชการเพราะตาย

การตายทำให้สิ้นสภาพบุคคลและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อไปได้ จึงมีผลให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ถึงแก่ความตายสิ้นสภาพการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญลงทันทีที่ตาย

การออกจากราชการเพราะพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ข้าราชการทุกประเภทยกเว้นข้าราชการการเมือง จะต้องพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณในปีที่ตนมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์นั้น เว้นแต่ในกรณีพิเศษ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการอย่างยิ่งจะต่อเวลาราชการให้ได้รับราชการต่อไปอีกคราวละ ๑ ปี จนถึงอายุครบ ๖๕ ปีบริบูรณ์ก็ได้^๕

การสั่งต่อเวลาราชการให้แก่ข้าราชการผู้ใด ให้กระทำก่อนสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการผู้นั้นมีอายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์เป็นเวลาอย่างน้อย ๒ เดือน การต่อเวลาราชการหนึ่งปีคราวแรกนั้น ให้นับตั้งแต่วันอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ และถ้าจะต่อเวลาราชการให้ในปีถัดไปอีกให้สั่งต่อเวลาราชการล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือนก่อนสิ้นวันครบการต่อเวลาราชการครั้งสุดท้ายนั้น^๖

ตัวอย่างเช่น ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้หนึ่งมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์แล้วในปีงบประมาณ ๒๕๒๙ และมีได้รับการต่อเวลาราชการก่อนเดือนสิงหาคม ๒๕๒๙ อย่างนี้ก็จะมีผลให้ต้องพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๙ เป็นต้นไป เป็นต้น ทั้งนี้ การต่อเวลาราชการให้ข้าราชการพลเรือนสามัญที่ต้องพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญแล้วรับราชการต่อไปจะกระทำมิได้

การออกจากราชการเพราะลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออกหรือการลาออกมีผลตามมาตรา ๑๑๓

ระเบียบข้าราชการพลเรือนปัจจุบัน บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการลาออกจากราชการว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการ ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

ในกรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ พิจารณาเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการจะยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกได้เป็นเวลาไม่เกิน ๙๐ วันนับแต่วันขอลาออกก็ได้ แต่ต้องแจ้งการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอลาออกทราบ และเมื่อครบกำหนดเวลาที่ยับยั้งแล้วให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ถัดจากวันครบกำหนดเวลาที่ยับยั้ง

ถ้าผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ ไม่ได้อนุญาตให้ลาออกตามวรรคหนึ่งและไม่ได้ยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกตามวรรคสอง ให้การลาออกนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ขอลาออก

ในกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชา และให้การลาออกมีผลนับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการลาออก การพิจารณาอนุญาตให้ลาออก และการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกจากราชการตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสี่ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.วางไว้”

จากบทบัญญัติเกี่ยวกับการลาออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พอสรุปได้ดังนี้

๑. ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ประสงค์จะลาออกจากราชการต้องยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ เป็นผู้พิจารณาอนุญาต
๒. ผู้พิจารณาอนุญาตให้ลาออก คือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ ซึ่งถ้าพิจารณาเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการจะยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกไว้ก่อน ก็ยับยั้งได้ไม่

เกิน ๙๐ วัน แต่ต้องแจ้งการยับยั้งพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอลาออกทราบ โดยแจ้งให้ทราบว่ายับยั้งไว้กี่วันพร้อมทั้งเหตุผล

๓. ถ้าผู้มีอำนาจสั่งบรรจุไม่ได้สั่งอนุญาตให้ลาออกหรือไม่ได้ยับยั้งการอนุญาตให้ลาออก การลาออกจะมีผลโดยอัตโนมัติตั้งแต่วันที่ขอลาออก

๔. ถ้าผู้มีอำนาจสั่งบรรจุเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการและแจ้งให้ผู้ขอลาออกทราบว่ายับยั้งไว้จนถึงวันใดซึ่งไม่เกิน ๙๐ วันนับตั้งแต่วันที่ขอลาออก ผู้ขอลาออกก็จะพ้นจากราชการตั้งแต่วันที่ถัดจากวันครบกำหนดยับยั้งดังกล่าว

๕. กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญลาออกไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ที่ปรึกษารัฐมนตรี เป็นต้น หรือลาออกไปเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชา และให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก ซึ่งกรณีนี้ ผู้มีอำนาจสั่งอนุญาตการลาออกไม่มีอำนาจยับยั้งการขอลาออก ผู้ขอลาออกก็ออกจากราชการโดยอัตโนมัติตั้งแต่วันที่ขอลาออกไปแล้ว

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๕๔

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งระเบียบข้าราชการพลเรือนปัจจุบันกำหนดให้มีการประเมินผลการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. ปรากฏว่าผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ เห็นว่าผู้นั้นมีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด ไม่ควรให้รับราชการต่อไปก็ให้สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้ กล่าวได้ว่าเป็นการถูกสั่งให้ออกจากราชการในระหว่างที่ทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๖๗

ได้แก่กรณีที่ผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งแล้ว หากภายหลังปรากฏว่าขาดคุณสมบัติทั่วไปโดยไม่ได้รับการยกเว้นในกรณีที่ขาดคุณสมบัตินั้น หรือขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งโดยไม่ได้รับอนุมัติจาก ก.พ.อยู่ก่อนบรรจุ หรือมีกรณีต้องหาอยู่ก่อนและภายหลังเป็นผู้ขาดคุณสมบัติเนื่องจากกรณีต้องหานั้น ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการโดยพลัน แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่และการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับหรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการก่อนมีคำสั่ง

ให้ออกนั้น และถ้าการเข้ารับราชการเป็นไปโดยสุจริตแล้วให้ถือว่าเป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับ
บำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กล่าวได้ว่ากรณี
ดังกล่าวข้างต้นเป็นการถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติ

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๐๗

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพราะมี
กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดี
อาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความ
ผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการไว้ก่อนในกรณี
ดังกล่าวได้แก่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ
สอบสวนกรณีข้าราชการพลเรือนสามัญถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง กล่าวได้
ว่า การออกจากราชการกรณีดังกล่าวข้างต้นเป็นการถูกสั่งให้ออกชั่วคราวเพื่อรอฟังผลการ
สอบสวนพิจารณา

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๔

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำ
นาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้ ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติ
ให้ผู้ถูกสั่งให้ออกมีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญ ผู้มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออก
จากราชการในกรณีนี้ได้แก่ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒

ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ข้าราชการมีสิทธิได้รับบำเหน็จ
บำนาญปกติ ด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๑. เหตุทดแทน
๒. เหตุทุพพลภาพ
๓. เหตุสูงอายุ
๔. เหตุรับราชการนาน^๗

แต่ในการสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนานกรณีนี้
จะต้องเป็นกรณีตามที่กำหนดให้กฎ ก.พ.ด้วย

สำหรับกรณีสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน นอกจากให้
ทำได้ในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่นแห่งพระราชบัญญัตินี้และกรณีที่กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จ
บำนาญข้าราชการบัญญัติให้ผู้ถูกสั่งให้ออกมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนแล้ว ให้
ทำได้ในกรณีต่อไปนี้ด้วยคือ

(๑) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตน โดยสม่ำเสมอ ถ้าผู้มีอำนาจดังกล่าวเห็นสมควรให้ออกจากราชการแล้ว ให้สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้

(๒) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดสมัครไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ

(๓) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๐(๑) (๔) (๕) (๘) หรือ (๙) ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ กล่าวคือ ขาดคุณสมบัติในกรณี ขาดสัญชาติไทย กรณีเป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง กรณีเป็นผู้มีกายทุพพลภาพ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. กรณีเป็นกรรมการพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง และกรณีเป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปกรณีไม่เสื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจและผู้นั้นมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ เห็นว่ากรณีมีมูล ก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยชักช้าและให้นำมาตรา ๑๑๕ (ว่าด้วยการดำเนินการสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการกรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ) มาใช้บังคับโดยอนุโลม คือให้นำมาใช้ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับกรณี เมื่อดำเนินการสอบสวนเช่นเดียวกับมาตรา ๑๑๕ แล้ว ในกรณีที่ อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.จังหวัดมีมติว่าผู้นั้นเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปในกรณีดังกล่าว ก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ

(๕) เมื่อทางราชการเลิกหรือยุบตำแหน่งใด ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ดำรงตำแหน่งนั้นออกจากราชการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.กำหนด

(๖) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการได้ ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. กรณีนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ปลดถ่ายข้าราชการซึ่งปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพและไม่เกิดประสิทธิผลออกจากราชการได้ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนอีกกรณีหนึ่ง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญจึงมิได้หลายกรณีด้วยกันดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๕

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะมีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า

๑. หย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ
๒. บกพร่องในหน้าที่ราชการ
๓. ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ

สำหรับวิธีปฏิบัติในการสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๕ นั้น มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น และผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ เห็นว่ากรณีมีมูล ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยไม่ชักช้า

๒. ในการสอบสวนนี้จะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้

๓. ต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

๔. การสอบสวนพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.

๕. เมื่อได้สอบสวนแล้ว ให้นำเสนอ อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.จังหวัด แล้วแต่กรณี หาก อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.จังหวัด มีมติให้ผู้นั้นออกจากราชการ ก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

๖. ให้นำมาตรา ๑๐๒ วรรคสี่ (ว่าด้วยผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีมีข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งต่างระดับกันถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงร่วมกัน) วรรคห้า (ว่าด้วยอำนาจของนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง) มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง (ว่าด้วยการดำเนินการเสนอ อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.จังหวัด เพื่อพิจารณามีมติ) และมาตรา ๑๐๕ (ว่าด้วยอำนาจของกรรมการสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) มาใช้บังคับโดยอนุโลม คือให้นำมาใช้ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับกรณี

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๖

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกสั่งให้ออกเพราะมีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ซึ่งระเบียบข้าราชการพลเรือนได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๖ ดังนี้

๑. ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นทำการสอบสวนแล้ว

๒. คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ ซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและผู้มีอำนาจตรวจสอบการดำเนินการทางวินัย (ตามมาตรา ๑๐๙ วรรคสาม) เห็นว่ากรณีมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้นั้นได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังในอันที่จะทำให้ถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ซึ่งถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

๓. เมื่อผู้มีอำนาจดังกล่าวในข้อ ๒. ได้พิจารณาเห็นว่ามิมีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนดังกล่าวในข้อ ๒ แล้ว ก็ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวง อ.ก.พ.กรม หรือ อ.ก.พ.จังหวัด แล้วแต่กรณีพิจารณาให้ออกจากราชการ ในกรณี อ.ก.พ.ดังกล่าวมีมติให้ผู้นั้นออกจากราชการเพราะมีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๗

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกสั่งให้ออกเพราะต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือศาลพิคดโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับจะถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ผู้มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการในกรณีดังกล่าว ได้แก่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ ซึ่งจะสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่า ด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๑๘

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกสั่งให้ออกเพราะไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร แต่ถ้าผู้นั้นมีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตราอื่นอยู่ก่อนไปรับราชการทหาร เช่น เป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไป เป็นต้น ก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ สั่งเปลี่ยนแปลงเป็นให้ผู้นั้นออกจากราชการตามกรณีนั้น ๆ ได้

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกตามมาตรา ๑๒๓

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งโอนมาจากพนักงานเทศบาล พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการประเภทอื่น มีกรณีที่เหมาะสมให้ออกจากงานหรือออกจากราชการ

ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบพนักงานเทศบาล พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการนั้นอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ ให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นมีอำนาจพิจารณาดำเนินการตามหมวดนี้ (ว่าด้วยการออกจากราชการ) หรือตามมาตรา ๖๗ (ว่าด้วยการสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติ) ได้โดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นเรื่องที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนของทางผู้บังคับบัญชาเดิมก่อนวันโอนก็ให้สืบสวนหรือสอบสวนต่อไปจนเสร็จ แล้วส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นพิจารณาดำเนินการต่อไป ตามหมวดนี้หรือตามมาตรา ๖๗ แล้วแต่กรณีโดยอนุโลม และในกรณีที่จะต้องสั่งให้ออกจากราชการ ให้ปรับบทกรณีให้ออกตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบพนักงานเทศบาล พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการนั้นโดยอนุโลม

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก

ได้แก่กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก เพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เช่น ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือดูหมิ่นเหยียดหยามกตัญญู หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นต้น

สำหรับระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับปัจจุบันได้กำหนดเกี่ยวกับการถูกสั่งลงโทษปลดออกกว่าให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าผู้นั้นลาออกจากราชการ

วันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ

ได้กล่าวมาแล้วว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญ อาจถูกออกจากราชการได้หลายกรณีด้วยกัน แต่การออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๒ (๔) และ (๕) จะมีหลักเกณฑ์ให้ถือวันใดเป็นวันออกจากราชการนั้น ได้มีระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๓๕ วางหลักเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. การออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญตามมาตรา ๑๑๒ (๔) และ (๕) จะออกจากราชการตั้งแต่วันใดให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ข้อ ๒. การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๕๔ มาตรา ๖๗ มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ หรือมาตรา ๑๒๓ ห้ามมิให้สั่งให้ออกย้อนหลังไปก่อนวันออกคำสั่ง เว้นแต่

(๑) การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๗ โดยปกติให้สั่งให้ออกตั้งแต่วันต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล หรือโดยคำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณี

(๒) การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๘ ให้สั่งให้ออกตั้งแต่วันไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

(๓) ในกรณีที่ได้มีการสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการไปแล้ว ถ้าจะต้องสั่งใหม่หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นให้ออกจากราชการตามมาตรา ๕๔ มาตรา ๖๗ มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ หรือ มาตรา ๑๒๓ ก็ให้สั่งให้ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ควรต้องออกจากราชการตามกรณีนั้นในขณะที่ยังออกคำสั่งเดิม

(๔) กรณีใดมีเหตุสมควรสั่งให้ออกย้อนหลัง ก็ให้สั่งให้ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ควรจะต้องออกจากราชการตามกรณีนั้นได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการทำให้เสียประโยชน์ตามสิทธิโดยชอบธรรมของผู้ถูกสั่งให้ออกนั้น

ข้อ ๓. การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามมาตรา ๑๐๗ จะสั่งให้ออกตั้งแต่วันใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ.ออกตามความในมาตรา ๑๐๗

ข้อ ๔. การสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ห้ามมิให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปก่อนวันออกคำสั่ง เว้นแต่

(๑) ในกรณีที่ได้มีคำสั่งให้พักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน เมื่อจะสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกตั้งแต่วันพักราชการหรือวันให้ออกจากราชการไว้ก่อนแล้วแต่กรณี

(๒) การสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ในกรณีกระทำความผิดโดยละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวเกินกว่าสิบห้าวันและไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีกให้สั่งปลดออก หรือไล่ออกตั้งแต่วันละทิ้งหน้าที่ราชการนั้น

(๓) การสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ในกรณีกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยปกติให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกตั้งแต่วันต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หรือวันต้องคำพิพากษาถึงที่สุด หรือวันถูกคุมขังติดต่อกันจนถึงวันต้องคำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณี

(๔) ในกรณีที่ได้มีการสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการไปแล้ว ถ้าจะต้องสั่งใหม่หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง การลงโทษ ปลดออก หรือไล่ออก ในกรณีเช่นนี้ให้สั่งย้อนหลังไปถึงวันออกจากราชการตามคำสั่งเดิม แต่ถ้าวันออกจากราชการตามคำสั่งเดิมไม่ถูกต้อง ก็ให้สั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ควรต้องออกจากราชการตามกรณีนั้นในขณะที่ยังออกคำสั่งเดิม

(๕) ในกรณีที่ได้มีการสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๕๔ มาตรา ๖๗ มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ หรือมาตรา ๑๒๓ ไปแล้ว ถ้าต้องสั่งใหม่หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นการลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

ให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ควรต้องลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ตามกรณีนี้ ในขณะที่ออกคำสั่งเดิม

(๖) การสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ในกรณีที่ผู้ซึ่งจะต้องถูกสั่งนั้นได้ออกจากราชการโดยถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการในกรณีอื่น หรือได้รับอนุญาตให้ลาออกจากราชการไปก่อนแล้ว ให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันออกจากราชการนั้น

(๗) การสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ในกรณีที่ผู้ซึ่งจะต้องถูกสั่งนั้นได้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการไปก่อนแล้ว ให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้ซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์

(๘) กรณีใดมีเหตุผลสมควรสั่งปลดออก หรือไล่ออกจากราชการย้อนหลังก็ให้สั่งปลดออกหรือไล่ออกย้อนหลังไปถึงวันที่ควรจะต้องออกจากราชการตามกรณีนั้นได้แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการทำให้เสียประโยชน์ตามสิทธิโดยชอบธรรมของผู้ถูกสั่งลงโทษนั้น

การออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๑๐ ขึ้นไป

การออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญกรณีต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว ถ้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงมาก คือ ตั้งแต่ระดับ ๑๐ ขึ้นไป หรือตำแหน่งอธิบดี หรือตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดีขึ้นไป มาตรา ๑๒๐ วางระเบียบ “ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันออกจากราชการ” ส่วนการออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ตำแหน่งระดับ ๙ ลงมาไม่มีระเบียบฯ บังคับให้ต้องทำเช่นนั้น

การอุทธรณ์

ความหมาย การอุทธรณ์เป็นกลไกอย่างหนึ่งในการประกันความเป็นธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญในชีวิตการเป็นราชการ “การอุทธรณ์” อาจให้ความหมายอย่างง่าย ๆ ได้ว่าเป็นการร้องขอให้พิจารณาใหม่

การอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับปัจจุบัน หมายถึงการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษเท่านั้น ไม่รวมถึงคำสั่งให้ออกจากราชการที่ไม่ใช่การลงโทษ ถ้าจะร้องขอให้พิจารณาแก้ไขเรื่องที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการต้องร้องทุกข์ไม่ใช่อุทธรณ์

เหตุที่อาจอุทธรณ์ได้ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดถูกสั่งลงโทษ ไม่ว่าจะเป็กรณีกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงหรือกรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้^๔

กำหนดเวลาอุทธรณ์และผู้รับอุทธรณ์ แยกได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๑. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ซึ่งเป็นโทษทางวินัยที่มีใช้โทษร้ายแรง ให้อุทธรณ์ได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันทราบคำสั่ง โดยให้อุทธรณ์ดังนี้

(๑) การอุทธรณ์คำสั่งของผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่ต่ำกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ.จังหวัด และให้ อ.ก.พ.จังหวัดเป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์ เมื่อ อ.ก.พ.จังหวัดมีมติเป็นประการใด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

(๒) การอุทธรณ์คำสั่งของผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนกลางที่ต่ำกว่าอธิบดี ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ.กรม และให้ อ.ก.พ.กรมเป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์ เมื่อ อ.ก.พ.กรมมีมติประการใดให้อธิบดีสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

(๓) การอุทธรณ์คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดี ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ.กระทรวงเจ้าสังกัด และให้ อ.ก.พ.กระทรวงเป็นผู้พิจารณา เมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงมีมติเป็นประการใดให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

(๔) การอุทธรณ์คำสั่งของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือปลัดกระทรวง หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีหรือตามมติของ อ.ก.พ.กระทรวง ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. และให้นำมาตรา ๑๒๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกโดยอนุโลม

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวข้างต้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.^๕

๒. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ซึ่งเป็นโทษทางวินัยร้ายแรง ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ.ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง เมื่อ ก.พ.ได้พิจารณาวินิจฉัยแล้วให้รายงานนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติของ ก.พ. และ ก.พ.พิจารณาความเห็นของนายกรัฐมนตรีแล้วยังยืนยันตามมติเดิม ให้ ก.พ.รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวข้างต้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีสั่งการหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ หรือให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือให้ดำเนินการประการใด ให้กระทรวง ทบวง กรม ดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรี และ

เมื่อนายกรัฐมนตรีสั่งการหรือคณะรัฐมนตรีมีมติเป็นประการใดแล้ว จะอุทธรณ์ต่อไปอีกมิได้
ในกรณีที่สั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ ให้นำมาตรา ๑๐๗ (ว่าด้วยการสั่งพัก
ราชการ หรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนฯ) มาใช้บังคับโดยอนุโลม^{๑๐}

จะเห็นได้ว่าการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญดังกล่าว
ให้ผู้อุทธรณ์ต่อองค์การที่เป็นคณะบุคคลซึ่งเป็นผู้พิทักษ์ระบบคุณธรรม กล่าวคืออุทธรณ์ต่อ
อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม อ.ก.พ.กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ผู้พิจารณาอุทธรณ์
ก็คือ อ.ก.พ.นั้นๆ หรือ ก.พ.

การพิจารณาอุทธรณ์

ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้ ก.พ.มีอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๐ (ว่าด้วย
เรื่องการสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม) และมาตรา ๑๒๒ (ว่าด้วยเรื่องการสอบสวน
ใหม่หรือการสอบสวนเพิ่มเติม) และในกรณีที่ ก.พ.ตั้ง อ.ก.พ.วิสามัญเพื่อทำหน้าที่พิจารณา
เรื่องการอุทธรณ์แทน ก.พ. ก็ให้ อ.ก.พ.วิสามัญมีอำนาจตามมาตรา ๑๑๐ วรรคสอง และ
วรรคสาม และมาตรา ๑๒๒ ทำนองเดียวกับอำนาจของ ก.พ. และให้นำมาตรา ๑๐๕ (ว่าด้วย
อำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวน) และมาตรา ๑๑๐ วรรคสี่ (ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ
วิธีการสอบสวน) และมาตรา ๑๒๒ วรรคสอง (ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน) มา
ใช้บังคับโดยอนุโลม^{๑๑}

การอุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งโอนมาจากพนักงานเทศบาล พนักงาน ส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการประเภทอื่น

กรณีข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งโอนมาจากพนักงานเทศบาล พนักงานส่วนท้องถิ่น
อื่น หรือข้าราชการประเภทอื่น ผู้ใดถูกสั่งลงโทษทางวินัยอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ และผู้นั้น
มีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบพนักงานเทศบาล ระเบียบพนักงานส่วนท้องถิ่น
หรือระเบียบข้าราชการที่โอนมาแต่ยังมีได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายดังกล่าว ก็ให้ผู้นั้นมี
สิทธิอุทธรณ์ได้ตามระเบียบข้าราชการพลเรือน (มาตรา ๑๒๕) แต่ถ้าผู้นั้นได้ใช้สิทธิอุทธรณ์
ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบพนักงานเทศบาล ระเบียบพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือระเบียบ
ข้าราชการที่โอนมาไว้แล้ว และในวันที่ผู้นั้นโอนมาบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญการ
พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ยังไม่แล้วเสร็จ ก็ให้ส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจตามระเบียบข้าราชการ
พลเรือน (มาตรา ๑๒๕) เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์^{๑๒}

การร้องทุกข์

“การร้องทุกข์” แปลตามศัพท์ได้ว่า คือการบอกความทุกข์เพื่อขอให้ช่วยเหลือ การร้องทุกข์เป็นกลไกอย่างหนึ่งที่เป็นหลักประกันความเป็นธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการร้องทุกข์ในกรณีดังต่อไปนี้

๑. กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.พ. ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทราบคำสั่งและให้นำมาตรา ๑๒๖ (ว่าด้วยการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก) ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. และมาตรา ๑๒๗ (ว่าด้วยการพิจารณาอุทธรณ์) มาใช้บังคับโดยอนุโลม^{๑๓}

๒. กรณีที่เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติต่อตนในกรณีตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้น อาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม อ.ก.พ.กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. เพื่อขอให้แก้ไข หรือแก้ความคับข้องใจได้

การร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.^{๑๔}

เชิงอรรถ

^๑Joseph B. Kingsbury and Robert F. Wilcox, **Introduction to the Principles of Public Administration in Thailand** (Bangkok: Prachandra Printing Press; 1961), p.80.

^๒หนังสือสำนักงาน ก.พ. ด่วนมาก ที่ สร.๑๐๐๑/๑๑๘๔๘ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๑๖ “เรื่องการปรับปรุงสมรรถภาพและอัตรากำลังข้าราชการ” ในวารสารข้าราชการ ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๗ หน้า ๔๐-๔๒.

^๓Joseph B. Kingsbury and Robert F. Wilcox, **op.cit.**, pp.80-81.

^๔พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๑๒.

^๕พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๙.

^๖เฟิ่งอ้าง, มาตรา ๒๑-๒๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๓-๔.

^๗พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๙.

^๘พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒๔.

^๙เฟิ่งอ้าง, มาตรา ๑๒๕.

^{๑๐}เฟิ่งอ้าง, มาตรา ๑๒๖.

^{๑๑}เฟิ่งอ้าง, มาตรา ๑๒๗.

^{๑๒}เฟิ่งอ้าง, มาตรา ๑๒๘.

^{๑๓}เฟิ่งอ้าง, มาตรา ๑๒๙.

^{๑๔}เฟิ่งอ้าง, มาตรา ๑๓๐.

ภาคผนวกท้ายบท

(สำเนา)

ที่ นร ๐๗/๐๘.๑/ว ๓

สำนักงาน ก.พ.

ถนนพิษณุโลก กท ๑๐๓๐๐

๑๖ เมษายน ๒๕๓๖

เรื่อง ระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ

พ.ศ. ๒๕๓๖

เรียน (เวียนกระทรวง ทบวง กรม)

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการพลเรือน

สามัญ พ.ศ. ๒๕๓๖ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ก.พ.ได้ออกระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการพลเรือน
สามัญ พ.ศ. ๒๕๓๖ ดังปรากฏตามสำเนาระเบียบที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ ทิพาดี เมฆสุวรรณค์

(นางทิพาดี เมฆสุวรรณค์)

รองเลขาธิการ ก.พ.

ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการ ก.พ.

สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลภาครัฐ

ส่วนระบบและมาตรฐานการบริหารงานบุคคล

โทร. ๒๘๒๑๘๒๘

โทรสาร ๒๘๑๔๕๗๓

(สำเนา)

ระเบียบ ก.พ.

ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ

พ.ศ. ๒๕๓๖

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการลาออก การพิจารณาอนุญาตให้ลาออก และการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ (๕) และมาตรา ๑๑๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ก.พ.ออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบ ก.พ.ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๓๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการ ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่ง ตามแบบหนังสือขอลาออกจากราชการท้ายระเบียบนี้

การยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการ นอกจากกรณีลาออกเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๓ วรรคสี่ ให้ยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

ในกรณีที่ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกเห็นว่ามิเหตุผลความจำเป็นเป็นพิเศษ ผู้มีอำนาจดังกล่าวจะอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนวันขอลาออกให้ผู้ประสงค์จะลาออกจากราชการยื่นหนังสือขอลาออกล่วงหน้าน้อยกว่า ๓๐ วันก็ได้

หนังสือขอลาออกจากราชการที่ยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกน้อยกว่า ๓๐ วันโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ลายลักษณ์อักษรจากผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก หรือที่มิได้ระบุวันขอลาออก ให้ถือวันถัดจากวันครบกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันยื่นเป็นวันขอลาออก

ข้อ ๔ เมื่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งของผู้ขอลาออกจากราชการได้รับหนังสือขอลาออกแล้ว ให้บันทึกวันยื่นหนังสือขอลาออกนั้นไว้เป็นหลักฐาน และให้ตรวจสอบว่าหนังสือขอลาออกดังกล่าวได้ยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกไม่น้อยกว่า ๓๐ วันหรือไม่ พร้อมทั้งพิจารณาเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปภายใน ๗ วันนับแต่วันได้รับหนังสือขอลาออก

และให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปแต่ละระดับเสนอความเห็นตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาต การลาออกภายใน ๗ วันนับแต่วันได้รับรายงาน

ในกรณีที่ผู้ขอลาออกเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญในราชการบริหารส่วนภูมิภาค และผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีอำนาจอนุญาตการลาออก ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งหนังสือขอลาออกของผู้นั้นพร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกเพื่อพิจารณาโดยตรง

ข้อ ๕ เมื่อผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกได้รับหนังสือขอลาออกจากราชการของ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดแล้ว ถ้าเป็นหนังสือขอลาออกจากราชการที่ยื่นล่วงหน้าก่อน วันขอลาออกไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน หรือที่มีได้ระบุวันขอลาออก ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก พิจารณาว่าจะสั่งอนุญาตให้ผู้นั้นลาออกจากราชการหรือจะสั่งยับยั้งการอนุญาตให้ลาออก โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกพิจารณาเห็นว่าควรอนุญาตให้ลา ออกจากราชการได้ ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกมีคำสั่งอนุญาตให้ลาออกเป็นลายลักษณ์ อักษรให้เสร็จสิ้นก่อนวันขอลาออก แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ขอลาออกทราบก่อนวันขอลา ออกด้วย

(๒) ในกรณีที่ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกพิจารณาเห็นว่าควรยับยั้งการ อนุญาตให้ลาออก เนื่องจากจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการ ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก มีคำสั่งยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกเป็นลายลักษณ์อักษรให้เสร็จสิ้นก่อนวันขอลาออก แล้ว แจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอลาออกทราบก่อนวันขอลาออกด้วย ทั้งนี้ การยับยั้ง การอนุญาตให้ลาออก ให้สั่งยับยั้งได้เพียงครั้งเดียวและจะขยายอีกไม่ได้

ในกรณีเป็นหนังสือขอลาออกจากราชการที่ยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกน้อยกว่า ๓๐ วัน เมื่อผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกได้รับหนังสือขอลาออกดังกล่าวแล้ว ให้มีคำสั่งเป็น ลายลักษณ์อักษรก่อนวันขอลาออกว่าจะอนุญาตให้ยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกน้อยกว่า ๓๐ วัน ตามที่ผู้ขอลาออกได้ยื่นไว้หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อจะได้ทราบว่าวันขอลาออกในกรณีดังกล่าว คือวันที่ระบุไว้ในหนังสือขอลาออก หรือวันถัดจากวันครบกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันยื่นหนังสือ ขอลาออก แล้วให้พิจารณาดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี

ข้อ ๖ ในกรณีที่ผู้ขอลาออกได้ออกจากราชการไปโดยผลของกฎหมาย เนื่องจากผู้มี อำนาจอนุญาตการลาออกมิได้มีคำสั่งอนุญาตให้ลาออกและมิได้มีคำสั่งยับยั้งการอนุญาตให้ ลาออกก่อนวันขอลาออก หรือเนื่องจากครบกำหนดเวลายับยั้งการอนุญาตให้ลาออก ให้ผู้มี อำนาจอนุญาตการลาออกมีหนังสือแจ้งวันออกจากราชการให้ผู้ขอลาออกทราบภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ผู้ยื่นขอลาออกจากราชการ และแจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

ข้อ ๗ การยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๓ วรรคสี่ ให้ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งอย่างช้าภายในวันที่ขอลาออก และให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเสนอหนังสือขอลาออกนั้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกโดยเร็ว

ในกรณีผู้ขอลาออกเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญในราชการบริหารส่วนภูมิภาค และผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีอำนาจอนุญาตการลาออก ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งหนังสือขอลาออกของผู้นั้นไปยังผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกเพื่อพิจารณาโดยตรง

เมื่อผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกได้รับหนังสือขอลาออกตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้มีคำสั่งอนุญาตให้ลาออกจากราชการได้ตั้งแต่วันที่ขอลาออก

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

(ลงชื่อ)

ชวน หลีกภัย
(นายชวน หลีกภัย)
นายกรัฐมนตรี
ประธาน ก.พ.

แบบหนังสือขอลาออกจากราชการ

เขียนที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอลาออกจากราชการ

เรียน (ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่ง)

ด้วยข้าพเจ้า.....ได้เริ่มรับราชการเมื่อ
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
กอง.....กรม.....ได้รับเงินเดือนอันดับ.....
ขั้น.....บาท มีความประสงค์ขอลาออกจากราชการเพราะ.....

จึงเรียนมาเพื่อขอลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ).....

(.....)

- หมายเหตุ ตามระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๓๖
๑. ให้ยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่ง โดยให้ยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นเป็นพิเศษหรือกรณีลาออกเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง
 ๒. กรณีที่ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกจะอนุญาตให้ยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกน้อยกว่า ๓๐ วัน ให้มีคำสั่งอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนวันขอลาออก พร้อมทั้งมีคำสั่งอนุญาตให้ลาออกจากราชการได้
 ๓. ถ้ายื่นหนังสือขอลาออกจากราชการล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกน้อยกว่า ๓๐ วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก หรือยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการโดยมิได้ระบุวันขอลาออก ให้ถือวันถัดจากวันครบกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันยื่น เป็นวันขอลาออก
 ๔. ในกรณีลาออกเพราะป่วย ให้แนบใบตรวจโรคของแพทย์ตามแบบราชการเสนอไปด้วยว่าป่วยเป็นโรคอะไร

กฎ ก.พ.

ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๔๐)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ (๕) มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ก.พ. จึงออกกฎ ก.พ. ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎ ก.พ. นี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. นี้

ข้อ ๓ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นอุทธรณ์แทนไม่ได้

การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่าได้ถูกลงโทษโดยไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นธรรมอย่างไร และลงลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้อุทธรณ์

ในการอุทธรณ์ ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ให้แสดงความประสงค์ไว้ในหนังสืออุทธรณ์หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ แต่ต้องยื่นหรือส่งหนังสือขอแถลงการณ์ด้วยวาจานั้นต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. โดยตรง ภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์

ข้อ ๔ เพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์ ผู้จะอุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนหรือของผู้สอบสวนได้ ส่วนการขอตรวจหรือคัดบันทึกถ้อยคำบุคคลพยานหลักฐานอื่น หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษที่จะอนุญาตหรือไม่ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยของข้าราชการ ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นเป็นเรื่องๆ ไป

ข้อ ๕ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัดค้านอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ

(๒) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองผู้อุทธรณ์

(๔) เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษ หรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหาหรือผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษ

การคัดค้านอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์นั้น ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสืออุทธรณ์ หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือก่อนที่ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อมีเหตุหรือมีการคัดค้านตามวรรคหนึ่ง อนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นจะขอถอนตัวไม่ร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้นก็ได้ ถ้าอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นมิได้ขอถอนตัว ให้ประธานอนุกรรมการ หรือประธานกรรมการ แล้วแต่กรณี พิจารณาข้อเท็จจริงที่คัดค้าน หากเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นน่าเชื่อถือ ให้แจ้งอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นทราบและมีให้ร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้น เว้นแต่ประธานอนุกรรมการ หรือประธานกรรมการ แล้วแต่กรณีพิจารณาเห็นว่า การให้อนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริงและเป็นธรรม จะอนุญาตให้อนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้นก็ได้

ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาอุทธรณ์ ให้ถือว่าวันที่ผู้ถูกลงโทษ ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษเป็นวันทราบคำสั่ง

ถ้าผู้ถูกลงโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษ และมีการแจ้งคำสั่งลงโทษให้ผู้ถูกลงโทษทราบกับมอบสำเนาคำสั่งลงโทษให้ผู้ถูกลงโทษ แล้วทำบันทึกลงวันเดือนปี เวลา และสถานที่ที่แจ้ง และลงลายมือชื่อผู้แจ้งพร้อมทั้งพยานรู้เห็นไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ถือว่าวันที่แจ้งนั้นเป็นวันทราบคำสั่ง

ถ้าไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษได้โดยตรง และได้แจ้งเป็นหนังสือส่งสำเนาคำสั่งลงโทษทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกลงโทษ ณ ที่อยู่ของผู้ถูกลงโทษ ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ โดยส่งสำเนาคำสั่งลงโทษไปให้สองฉบับเพื่อให้ผู้ถูกลงโทษเก็บไว้หนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งลงโทษส่งกลับคืนมาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกลงโทษได้รับเอกสารดังกล่าวหรือมีผู้รับแทนแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งลงโทษฉบับที่ให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งลงโทษกลับคืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษได้ทราบคำสั่งแล้ว

ข้อ ๗ การอุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ให้ทำหนังสืออุทธรณ์ถึงประธาน อ.ก.พ. พร้อมกับสำเนารับรองถูกต้องหนึ่งฉบับ โดยออกนามจังหวัด กรม หรือ กระทรวง แล้วแต่กรณี และยื่นที่ศาลากลางจังหวัดหรือส่วนราชการนั้น

การอุทธรณ์ต่อ ก.พ. ให้ทำหนังสืออุทธรณ์ถึงประธาน ก.พ. หรือ เลขาธิการ ก.พ. พร้อมกับสำเนารับรองถูกต้องหนึ่งฉบับ และยื่นที่สำนักงาน ก.พ.

การยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จะยื่นหรือส่งผ่านผู้บังคับบัญชาก็ได้ และให้ผู้บังคับบัญชานั้นดำเนินการตามข้อ ๑๑

ในกรณีที่ผู้นำหนังสืออุทธรณ์มายื่นเอง ให้ผู้รับหนังสือออกใบรับหนังสือ ประทับตรารับหนังสือ และลงทะเบียนรับหนังสือไว้เป็นหลักฐานในวันรับหนังสือตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ และให้ถือวันที่รับหนังสือตามหลักฐานดังกล่าวเป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์

ในกรณีที่ส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ ให้ถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางออกไปรับฝากเป็นหลักฐานฝากส่ง หรือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสืออุทธรณ์

เมื่อได้ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ไว้แล้ว ผู้อุทธรณ์จะยื่นหรือส่งคำแถลงการณ์ หรือเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมก่อนที่ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้ โดยยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ.

ข้อ ๘ อุทธรณ์ที่จะรับไว้พิจารณาได้ต้องเป็นอุทธรณ์ที่ถูกต้องในสาระสำคัญตามข้อ ๓ และ ข้อ ๘ และยื่นหรือส่งภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย

ในกรณีที่มิมีปัญหาว่าอุทธรณ์รายใดเป็นอุทธรณ์ที่จะรับไว้พิจารณาได้หรือไม่ ให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. มีมติไม่รับอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษไว้พิจารณา ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือสำนักงาน ก.พ. แล้วแต่กรณี แจ้งมตินั้นให้ผู้อุทธรณ์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ในกรณีที่ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง มีมติตามวรรคสาม ผู้อุทธรณ์อาจอุทธรณ์มตินั้นต่อ ก.พ. ได้อีกชั้นหนึ่ง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบมติ อ.ก.พ. ดังกล่าว และให้นำข้อ ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การอุทธรณ์มติดังกล่าว ก.พ. ตามวรรคสี่ ผู้อุทธรณ์จะยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด แล้วแต่กรณี ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด แล้วแต่กรณี ส่งหนังสืออุทธรณ์มติดพร้อมทั้งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเห็นและมติตลอดจนสำเนารายงานการประชุมของ อ.ก.พ. หลักฐานการรับทราบมติ อ.ก.พ. ของผู้อุทธรณ์ หนังสืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษ หลักฐานการรับทราบคำสั่งลงโทษของผู้อุทธรณ์ และ เอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อโต้แย้งมติของผู้อุทธรณ์ไปให้สำนักงาน ก.พ. โดยเร็ว

ในกรณีที่ ก.พ. มีมติขึ้นตามมติของ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ที่ไม่รับอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไว้พิจารณา หรือกรณีที่ ก.พ. มีมติให้รับอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไว้พิจารณา ให้สำนักงาน ก.พ. แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ และประธาน อ.ก.พ. ที่เกี่ยวข้องทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ในกรณีที่ ก.พ. มีมติให้รับอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไว้พิจารณา ให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เพื่อมีมติตามข้อ ๑๓ ต่อไป

ข้อ ๙ ผู้อุทธรณ์จะขอถอนอุทธรณ์ก่อนที่ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จสิ้นก็ได้โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. เมื่อได้ถอนอุทธรณ์แล้ว การพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นอันระงับ

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดจังหวัด กรม หรือกระทรวงอื่น ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดนั้น

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดจังหวัด กรม หรือกระทรวงอื่นหลังจากที่ได้ยื่นอุทธรณ์ไว้แล้ว และ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง เจ้าสังกัดเดิมยังมิได้มีมติตามข้อ ๑๓ ให้ส่งเรื่องอุทธรณ์และเอกสารหลักฐานตามข้อ ๑๒ ไปให้ อ.ก.พ. ตามวรรคหนึ่งเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ต่อไป

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดจังหวัด กรม หรือกระทรวงอื่นหลังจากที่ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวงเจ้าสังกัดเดิมได้มีมติตามข้อ ๑๓ แล้ว แต่ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด แล้วแต่กรณี ยังมิได้สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น ให้ส่งเรื่องอุทธรณ์และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งมติที่ได้มีไปแล้ว และรายงานการประชุม อ.ก.พ. ไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาคนใหม่เป็นผู้สั่งหรือปฏิบัติตามข้อ ๑๕

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้รับหนังสืออุทธรณ์ที่ได้ยื่นหรือส่งตามข้อ ๙ วรรคสาม ให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อไปยังผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษภายในสามวันทำการนับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์ และให้ผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษจัดส่งหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าว พร้อมทั้งสำเนาหลักฐานการรับทราบคำสั่งลงโทษของผู้อุทธรณ์ ส่วนงานการสืบสวนหรือการพิจารณาในเบื้องต้นตามมาตรา ๕๕ และส่วนการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๑๐๒ พร้อมทั้งคำชี้แจงของผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษ (ถ้ามี) ไปยังประธาน อ.ก.พ. จังหวัด ประธาน อ.ก.พ. กรม ประธาน อ.ก.พ. กระทรวง หรือสำนักงาน ก.พ. แล้วแต่กรณี ภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์

ข้อ ๑๒ การพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๒๕ (๑) (๒) และ (๓) ให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณี พิจารณาจากส่วนการสืบสวนหรือการพิจารณาในเบื้องต้นตามมาตรา ๕๕ และส่วนการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๑๐๒ และในกรณีจำเป็นและสมควรอาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือบุคคลใดๆ หรือขอให้ผู้แทนหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการ หรือบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา หาก อ.ก.พ. พิจารณาเห็นว่า การแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ จะให้งดการแถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้

ในกรณีที่นัดให้ผู้อุทธรณ์มาแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อที่ประชุม ให้แจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่ส่งลงโทษหรือเพิ่มโทษทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแถลงแก้ก็ให้มาแถลงหรือมอบหมายเป็นหนังสือให้

ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แทนมาแถลงแก้ด้วยวาจาต่อที่ประชุมครั้งนั้นได้ ทั้งนี้ ให้แจ้งล่วงหน้าตามควรแก่กรณี และเพื่อประโยชน์ในการแถลงแก้ดังกล่าว ให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่ส่งลงโทษหรือเพิ่มโทษ หรือผู้แทนเข้าฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจาของผู้อุทธรณ์ได้

ในการพิจารณาอุทธรณ์ ถ้า อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง เห็นสมควรที่จะต้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความถูกต้องและเหมาะสมตามความเป็นธรรม ให้มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องนั้นได้ตามความจำเป็น โดยจะสอบสวนเองหรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมแทนก็ได้ หรือกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการทราบส่งไปให้ผู้สอบสวนเดิมทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้

ในการสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม ถ้า อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง หรือคณะกรรมการสอบสวนที่ได้รับแต่งตั้งตามวรรคสี่ เห็นสมควรส่งประเด็นหรือข้อสำคัญใดที่ต้องการทราบไปสอบสวนพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างท้องที่ ให้มีอำนาจกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญนั้นส่งไปเพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานในท้องที่นั้นทำการสอบสวนแทนได้

การสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งประเด็นหรือข้อสำคัญไปเพื่อให้ผู้สอบสวนเดิมหรือหัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานซึ่งอยู่ต่างท้องที่ดำเนินการตามวรรคสี่และวรรคห้าในเรื่องเกี่ยวกับกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๑๐๒ วรรคสอง หรือกรณีกล่าวหาตามมาตรา ๑๑๕ (๔) หรือ มาตรา ๑๑๕ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณาตามมาตรา ๑๐๒ วรรคเจ็ด หรือมาตรา ๑๑๕ วรรคสาม แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ เมื่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๒๕ (๑) (๒) หรือ (๓) แล้ว

(๑) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษถูกต้องและเหมาะสมกับความผิดแล้ว ให้มีมติยกอุทธรณ์

(๒) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง แต่ควรได้รับโทษหนักขึ้น ให้มีมติให้เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น

(๓) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ควรได้รับโทษเบาลง ให้มีมติให้ลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง

(๔) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ซึ่งเป็นการกระทำผิดวินัยเล็กน้อย และมีเหตุอันควรลดโทษ ให้มีมติให้สั่งลดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

(๕) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้อง และเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดวินัย หรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย ให้มีมติให้ยกโทษ

(๖) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีมติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

(๗) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตาม มาตรา ๑๐๒ วรรคสาม แต่ถ้าเป็นกรณีที่ อ.ก.พ. จังหวัด หรือ อ.ก.พ. กรม มีความเห็นดังกล่าว และผู้อุทธรณ์ดำรงตำแหน่งซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดี แล้วแต่กรณี ที่จะดำเนินการตามมาตรา ๑๐๒ วรรคสาม ให้มีมติให้รายงานตามลำดับถึงผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๐๒ วรรคสาม เพื่อดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป

ในกรณีที่เห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนด ในกฎ ก.พ. หรือเห็นว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้มีการดำเนินการทางวินัยตาม มาตรา ๑๐๒ และกฎ ก.พ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาแล้ว ให้มีมติให้เพิ่มโทษเป็นปลดออก หรือไล่ออกจากราชการตามมาตรา ๑๐๔ หรือให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ แล้วแต่กรณี แต่ถ้าเป็นกรณีที่ อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. จังหวัด มีความเห็น ดังกล่าว และผู้อุทธรณ์ดำรงตำแหน่งซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของ อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. จังหวัด ตาม มาตรา ๑๐๔ (๒) หรือ (๓) ให้มีมติให้รายงานตามลำดับถึงผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

(๘) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม โดยเห็นว่าผู้อุทธรณ์มีกรณีที่สมควร แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๔ (๔) มาตรา ๑๑๕ หรือ มาตรา ๑๑๖ ให้นำ (๗) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๙) ถ้าเห็นว่าสมควรดำเนินการโดยประการอื่นใด เพื่อให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและ มีความเป็นธรรม ให้มีมติให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

การออกจากราชการของผู้ขอชดเชยไม่เป็นเหตุที่จะยุติการพิจารณาอุทธรณ์ แต่จะมีมติตาม (๒) หรือ (๘) มิได้ และถ้าเป็นการออกจากราชการเพราะตายจะมีมติตาม (๗) มิได้ด้วย

ในกรณีที่มีผู้ถูกลงโทษทางวินัยในความผิดที่ได้กระทำร่วมกัน และเป็นความผิดในเรื่องเดียวกัน โดยมีพฤติการณ์แห่งการกระทำอย่างเดียวกัน เมื่อผู้ถูกลงโทษคนใดคนหนึ่งใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าว และผลการพิจารณาเป็นคุณแก่ผู้ขอชดเชย แม้ผู้ถูกลงโทษคนอื่นจะไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ หากพฤติการณ์ของผู้ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์เป็นเหตุในลักษณะคดีอันเป็นเหตุเดียวกับกรณีของผู้ขอชดเชยแล้ว ให้มีมติให้ผู้ที่ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ได้รับการพิจารณาการลงโทษให้มีผลในทางที่เป็นคุณเช่นเดียวกับผู้ขอชดเชยด้วย

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๑๓ (๗) หรือ (๘) เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้สอบสวนพิจารณาเสร็จแล้ว ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณามีมติตามข้อ ๑๓ ต่อไป

ข้อ ๑๕ เมื่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ได้มีมติตามข้อ ๑๓ แล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด แล้วแต่กรณี สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น ในโอกาสแรกที่ทำได้ ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นจะให้มีการรับรองรายงานการประชุมก่อนก็ได้ และเมื่อได้สั่งหรือปฏิบัติตามมติดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ขอชดเชยทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด สั่งตามข้อ ๑๕ โดยสั่งยกอุทธรณ์ สั่งลดโทษ หรือสั่งงดโทษ ผู้ขอชดเชยจะอุทธรณ์ต่อไปมิได้ แต่ถ้าสั่งเพิ่มโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการ ผู้ขอชดเชยมีสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ แล้วแต่กรณี ได้อีกชั้นหนึ่ง

ข้อ ๑๗ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ในกรณีที่อุทธรณ์คือ ก.พ. ตามมาตรา ๑๒๕ (๔) และ มาตรา ๑๒๖ ให้นำข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม และข้อ ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๘ เมื่อ ก.พ. ได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๒๕ (๔) และ มาตรา ๑๒๖ และมีมติเป็นประการใดแล้ว ให้สำนักงาน ก.พ. รายงานนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการตาม มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง ต่อไปโดยเร็ว

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติของ ก.พ. และ ก.พ. พิจารณาความเห็นของนายกรัฐมนตรีแล้วยืนยันตามมติเดิม ให้สำนักงาน ก.พ. รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตาม มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง โดยเร็ว

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้สั่งการตามมติของ ก.พ. หรือคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาวินิจฉัยมีมติตาม มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง เป็นประการใดแล้ว ให้สำนักงาน ก.พ. แจ้งให้ผู้ขอชดเชยทราบเป็นหนังสือ

พร้อมทั้งแจ้งให้กระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องทราบ หรือดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของ นายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๒๖ วรรคสาม โดยเร็ว

ข้อ ๑๕ การนับระยะเวลาตามกฎหมาย ก.พ. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรก แห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสุดสิ้น ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

นายกรัฐมนตรี

ประธาน ก.พ.

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎ ก.พ. ฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๖ แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดว่า การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.พ. นี้

กฎ ก.พ.

ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๕๐)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

ขอให้แก้ไขการปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ (๕) และมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ก.พ. จึงออกกฎ ก.พ. ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎ ก.พ. นี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๒ การร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ในกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. นี้

ข้อ ๓ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เมื่อมีกรณีเป็นปัญหาขึ้นระหว่างกันควรจะได้ปรึกษาหารือทำความเข้าใจกัน ฉะนั้น เมื่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีปัญหาเกี่ยวกับการที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย และแสดงความประสงค์ที่จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชานั้นให้อีกโอกาสและรับฟังหรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นทางแห่งการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น

ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่ประสงค์ที่จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้ว ไม่ได้รับคำชี้แจงหรือได้รับคำชี้แจงไม่เป็นที่พอใจ ก็ให้ร้องทุกข์ตามข้อ ๔

ข้อ ๔ การร้องทุกข์ ให้ร้องทุกข์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทนไม่ได้ และให้ร้องทุกข์เป็นหนังสือภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์

ข้อ ๕ หนังสือร้องทุกข์ต้องลงลายมือชื่อและตำแหน่งของผู้ร้องทุกข์ และต้องประกอบด้วยสาระสำคัญที่แสดงข้อเท็จจริงและปัญหาของเรื่องให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายอย่างไร และความประสงค์ของการร้องทุกข์

ถ้าผู้ร้องทุกข์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ให้แสดงความประสงค์ไว้ในหนังสือร้องทุกข์ หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้แต่ต้องยื่นหรือส่งก่อนที่ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ โดยยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ.

ข้อ ๖ การร้องทุกข์ต่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่ต่ำกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.พ. จังหวัด และให้ อ.ก.พ. จังหวัด เป็นผู้พิจารณา

(๒) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนกลางที่ต่ำกว่าอธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.พ. กรม และให้ อ.ก.พ. กรม เป็นผู้พิจารณา

(๓) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.พ. กระทรวง และให้ อ.ก.พ. กระทรวงเป็นผู้พิจารณา

(๔) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือปลัดกระทรวง หรือกรณีผู้บังคับบัญชาปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ตามมติของ อ.ก.พ. กระทรวง หรือกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากการถูกสั่งพักราชการตามมาตรา ๑๐๗ ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ. และให้ ก.พ. เป็นผู้พิจารณา

ข้อ ๗ ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิคัดค้านอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ร้องทุกข์

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองผู้ร้องทุกข์

(๕) เป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดา กับผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

การคัดค้านอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้น ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือร้องทุกข์ หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือก่อนที่ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

เมื่อมีเหตุหรือมีการคัดค้านตามวรรคหนึ่ง อนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือ กรรมการผู้นั้นจะขอถอนตัวไม่ร่วมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นก็ได้ ถ้าอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นมิได้ขอถอนตัวให้ประธานอนุกรรมการ หรือประธานกรรมการ แล้วแต่กรณี พิจารณา ข้อเท็จจริงที่คัดค้าน หากเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นน่าเชื่อถือ ให้แจ้งอนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นทราบและมีให้ร่วมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้น เว้นแต่ประธานอนุกรรมการหรือประธาน กรรมการ แล้วแต่กรณี พิจารณาเห็นว่าการให้อนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้น ร่วมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริงและเป็นธรรม จะ อนุญาตให้อนุกรรมการ รองประธานอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นก็ได้ ข้อ ๘ เพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาเรื่องร้องทุกข์

(๑) ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากการที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งเป็นหนังสือต่อผู้ร้องทุกข์ ให้ถือวันที่ผู้ถูกส่งลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งเป็นวันทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์

ถ้าผู้ถูกส่งไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง และมีการแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกส่งทราบกับ มอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกส่ง แล้วทำบันทึกลงวันเดือนปี เวลา และสถานที่ที่แจ้ง และลงลายมือชื่อผู้แจ้ง พร้อมทั้งพยานรู้เห็นไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ถือวันที่แจ้งนั้นเป็นวันทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์

ถ้าไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกส่งลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งได้โดยตรงและได้แจ้งเป็นหนังสือ ส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกส่ง ณ ที่อยู่ของผู้ถูกส่ง ซึ่งปรากฏตาม หลักฐานของทางราชการ โดยส่งสำเนาคำสั่งไปให้สองฉบับเพื่อให้ผู้ถูกส่งเก็บไว้หนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูก ส่งลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งส่งกลับคืนมาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ ในกรณี เช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกส่งได้รับ เอกสารดังกล่าวหรือมีผู้รับแทนแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งฉบับที่ให้ผู้ถูกส่งลงลายมือชื่อและ วันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งกลับคืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกส่งได้ทราบคำสั่งแล้ว

(๒) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาไม่มีคำสั่งเป็นหนังสือต่อผู้ร้องทุกข์โดยตรงให้ถือวันที่มีหลักฐาน ยืนยันว่าผู้ร้องทุกข์รับทราบหรือควรได้ทราบคำสั่งนั้นเป็นวันทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์

(๓) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติ ให้ถูกต้อง ตามกฎหมายต่อผู้ร้องทุกข์โดยไม่ได้มีคำสั่งอย่างใด ให้ถือว่าวันที่ผู้ร้องทุกข์ควรได้ทราบถึงการใช้อำนาจ หน้าที่ของผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นวันทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์

ข้อ ๕ การร้องทุกข์ต่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ให้ทำหนังสือ ร้องทุกข์ถึงประธาน อ.ก.พ. พร้อมกับสำเนารับรองถูกต้องหนึ่งฉบับ โดยออกนามจังหวัด กรม หรือ กระทรวง แล้วแต่กรณี และยื่นที่ศาลากลางจังหวัดหรือส่วนราชการนั้น

การร้องทุกข์ต่อ ก.พ. ให้ทำหนังสือร้องทุกข์ถึงประธาน ก.พ. หรือเลขาธิการ ก.พ. พร้อมกับ สำเนารับรองถูกต้องหนึ่งฉบับ และยื่นที่สำนักงาน ก.พ.

ผู้ร้องทุกข์จะยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์พร้อมกับสำเนารับรองถูกต้องหนึ่งฉบับผ่านผู้บังคับบัญชา หรือผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ก็ได้ และให้ผู้บังคับบัญชานั้นดำเนินการตามข้อ ๑๑ วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่มีผู้นำหนังสือร้องทุกข์มายื่นเอง ให้ผู้รับหนังสือออกใบรับหนังสือประทับตรารับหนังสือ และลงทะเบียนรับหนังสือไว้เป็นหลักฐานในวันที่รับหนังสือตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ และให้ถือ วันที่รับหนังสือตามหลักฐานดังกล่าวเป็นวันยื่นหนังสือร้องทุกข์

ในกรณีที่ส่งหนังสือร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ ให้ถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางออกใบรับฝาก เป็นหลักฐานฝากส่ง หรือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสือ ร้องทุกข์

เมื่อได้ยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์ไว้แล้ว ผู้ร้องทุกข์จะยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์หรือเอกสาร หลักฐานเพิ่มเติมก่อนที่ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ก็ได้ โดยยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ.

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่ประสงค์จะให้มีการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อไป จะขอถอนเรื่อง ร้องทุกข์ก่อนที่ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี พิจารณา เรื่องร้องทุกข์เสร็จสิ้นก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. เมื่อได้ถอนเรื่อง ร้องทุกข์แล้ว การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นให้เป็นอันระงับ

ข้อ ๑๑ เมื่อได้รับหนังสือร้องทุกข์ตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ให้ประธาน อ.ก.พ. จังหวัด ประธาน อ.ก.พ. กรม ประธาน อ.ก.พ. กระทรวง หรือสำนักงาน ก.พ. แล้วแต่กรณี มีหนังสือแจ้งพร้อมทั้งส่งสำเนาหนังสือร้องทุกข์ให้ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบโดยเร็ว

และให้ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้นส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องและคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ไปเพื่อประกอบการพิจารณาภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้รับหนังสือร้องทุกข์ที่ได้ยื่นหรือส่งตามข้อ ๘ วรรคสาม ให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งหนังสือร้องทุกข์พร้อมทั้งสำเนาต่อไปยังผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ภายในสามวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

เมื่อผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ได้รับหนังสือร้องทุกข์ที่ได้ยื่นหรือส่งตามวรรคสองหรือข้อ ๘ วรรคสาม ให้ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้นจัดส่งหนังสือร้องทุกข์พร้อมทั้งสำเนาและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องและคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ไปยังประธาน อ.ก.พ. จังหวัด ประธาน อ.ก.พ. กรม ประธาน อ.ก.พ. กระทรวง หรือสำนักงาน ก.พ. แล้วแต่กรณี ภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

ข้อ ๑๒ การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณี พิจารณาจากเรื่องราวการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ และในกรณีจำเป็นและสมควรอาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือบุคคลใดๆ หรือขอให้ผู้แทนหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการ หรือบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา หาก อ.ก.พ. พิจารณาเห็นว่า การแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ จะให้งดการแถลงการณ์ด้วยวาจาเสียก็ได้

ในกรณีที่นัดให้ผู้ร้องทุกข์มาแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อที่ประชุม ให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแถลงแก้ก็ให้มาแถลงหรือมอบหมายเป็นหนังสือให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แทนมาแถลงแก้ด้วยวาจาต่อที่ประชุมครั้งนั้นได้ ทั้งนี้ ให้แจ้งล่วงหน้าตามควรแก่กรณี และเพื่อประโยชน์ในการแถลงแก้ดังกล่าว ให้ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์หรือผู้แทนเข้าฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจาของผู้ร้องทุกข์ได้

ข้อ ๑๓ ให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์และเอกสารหลักฐานตามข้อ ๑๑ แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน และให้บันทึกแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วย

ในกรณีที่ขยายเวลาตามวรรคหนึ่งแล้วการพิจารณายังไม่แล้วเสร็จ ให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณี ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน แต่ทั้งนี้ให้พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณาแล้วเสร็จโดยเร็วและบันทึกไว้เป็นหลักฐานในรายงานการประชุม และให้ส่งสำเนารายงานการประชุม อ.ก.พ. จังหวัด หรือ อ.ก.พ. กรม แล้วแต่กรณีไปยัง อ.ก.พ. กระทรวง และส่งสำเนารายงานการประชุม อ.ก.พ. กระทรวงไปยัง ก.พ. ภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดขยายเวลาตามวรรคหนึ่ง เพื่อที่ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. จะได้ติดตามแนะนำและชี้แจงให้การพิจารณาแล้วเสร็จโดยเร็ว

เมื่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้นเสร็จแล้ว ให้แจ้งผลการพิจารณาวินิจฉัยให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ทราบด้วย

ข้อ ๑๔ เมื่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามข้อ ๖ (๑) (๒) หรือ (๓) แล้ว

(๑) ถ้าเห็นว่าการที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์นั้นถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้มีมติยกคำร้องทุกข์

(๒) ถ้าเห็นว่าการที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์นั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีมติให้แก้ไขโดยเพิกถอนหรือยกเลิกการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น หรือให้ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

(๓) ถ้าเห็นว่าการที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์นั้นถูกต้องตามกฎหมายแต่บางส่วน และไม่ถูกต้องตามกฎหมายบางส่วน ให้มีมติให้แก้ไขหรือให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย

(๔) ถ้าเห็นว่าสมควรดำเนินการโดยประการอื่นใดเพื่อให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและมีความเป็นธรรม ให้มีมติให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

การพิจารณามีมติตามวรรคหนึ่ง ให้บันทึกเหตุผลของการพิจารณาวินิจฉัยไว้ในรายงานการประชุมด้วย

ข้อ ๑๕ เมื่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง ได้มีมติตามข้อ ๑๔ แล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด แล้วแต่กรณี สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้นในโอกาสแรกทำได้ ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นจะให้มีการรับรองรายงานการประชุมเสียก่อนก็ได้ และเมื่อได้สั่งหรือปฏิบัติตามมติดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ข้อ ๑๖ การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ในกรณีที่ร้องทุกข์ต่อ ก.พ. ตามข้อ ๖ (๔) ให้นำข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อ ก.พ. ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์และมีมติเป็นประการใดแล้ว ให้รายงานนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้สั่งการเป็นประการใดแล้ว ให้สำนักงาน ก.พ. แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งให้กระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องทราบ หรือดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีโดยเร็ว

ข้อ ๑๗ มติของ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม และ อ.ก.พ. กระทรวง ตามข้อ ๑๔ และคำสั่งของนายกรัฐมนตรีตามข้อ ๑๖ ให้เป็นที่สุด

ข้อ ๑๘ การนับระยะเวลาตามกฎหมาย ก.พ. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสุดสิ้น ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

ข้อ ๑๙ ในกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญได้ยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาไว้แล้วก่อนวันที่กฎ ก.พ. นี้ใช้บังคับ และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้นยังไม่แล้วเสร็จ ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้นต่อไปตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

นายกรัฐมนตรี

ประธาน ก.พ.

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎ ก.พ. ฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดว่า การร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ขอให้แก้ไขการปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ. จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.พ. นี้